REEDS EERDER VERSCHEEN IN DE REEKS JONGNEDERLANDSCH KOMPAS BIJ DEZELFDE UITGEEFSTER:

NUMMER 1

DE JONGNEDERLANDSCHE GEMEENSCHAP OORSPRONG, GRONDSLAGEN, DOEL

25 cent (voor Vlaanderen 2 frank)

Wie de Jongnederlandsche Gemeenschap wil leeren kennen,
Wie op de hoogte wil komen van hare doeleinden (de Nederlandsche volksstaat) en hare grondslagen (volkseenheid, volksgemeenschap, broederschap en Christelijke grondslag),
Wie weten wil hoe de Jongnederlandsche Gemeenschap staat tegenover fascisme, liberalisme en democratie

MOET deze brochure lezen!

In de reeks „Jongnederlandsch kompas" zullen een aantal brochures verschijnen, waarin de grondslagen der Jongnederlandsche Gemeenschap achtereenvolgens zullen worden uitgewerkt.
Daarnaast is een tweede reeks in voorbereiding, bestaande uit zeer korte vlugschriftjes, die allerlei belangrijke vraagpunten, de Gemeenschap betreffende, op eenvoudige wijze zullen behandelen.

DRUK VAN J. CLAUSEN — ST. JANSSTRAAT 38-40 — AMSTERDAM — TELEFOON 40851

DE EENHEID DER NEDERLANDSCHE NATIE.

Gereede vindt de bewering geloof, als zou ons Nederlandsche volk, vooral in Noord-Nederland, sinds eenige jaren door een diepgaande golf van „nationale geestdrift" uit zijn lusteloosheid zijn ópgeheven: dan wijst men ons veelbeteekenend op onze **Nationale** Unie, op ons **Nationaal** Jongeren Verbond, op ons Verbond voor **Nationaal** Herstel, op onze Verbonden van **Nationalisten,** op onze **Nationaal**-Socialisten en **Nationaal**-Solidaristen van velerlei schakeering, om van de talrijke andere groepeeringen, die zich blijkens het uithangbord „nationaal" het **herstel, en bovenal de EENHEID der Nederlandsche natie** als centraal doelwit vóór oogen hebben gesteld, nu maar te zwijgen.

Maar.... **gaat** deze „nationale golf" inderdaad **diep?**

Dat blijft de vraag.

Slechts bezinning op den waren inhoud der veel gebruikte en nog meer **misbruikte** begrippen „natie" en „nationaal" kan ons op deze vraag een antwoord geven.

Onze Nederlandsche volkgenooten, en vooral onze voor **de nationale gedachte toegankelijke** Nederlandsche volkgenooten tot deze bezinning op den **eenig mogelijken grondslag van ieder nationaal streven** op te wekken, is het doel van dit vlugschrift der Jongnederlandsche Gemeenschap.

***

Ons woord „natie" stamt van het Latijnsche zelfstandige naamwoord „natio" (meervoud: „nationes"), dat samenhangt met het Latijnsche werkwoord „nasci" en het Fransche werkwoord „naître": geboren worden. Het begrip natie duidt dus aan: de gemeenschap door geboorte, door bloedverwantschap; de oude „nationes" zijn die oude **afstammingsgemeenschappen** of **stammen,** die, ontstaan uit de oorspronkelijke geslachten of

familiegemeenschappen, niettemin door hun opbouw reeds geheel het vóorbeeld zijn onzer huidige volksgemeenschappen, tot welker vorming zij bovendien in vele gevallen belangrijk hebben bijgedragen.
Ten tijde, dat de Romeinen voortdrongen tot den Rijn, was Germanië door talrijke zulke stammen of nationes bewoond. De overlevering verhaalt van de stammen der Friezen, der Bataven, der Chatten en Cherusken. Eenige eeuwen later, tijdens de volks=verhuizing, hebben belangrijke verschuivingen plaats gehad; enkele kleinere stammen zijn daarbij opgegaan in de grootere; maar het streng gesloten karakter der oude afstammingsgemeen=schappen was bewaard gebleven. In ieder opzicht vormden deze stammen **natuurlijke eenheden,** die door tallooze **uiterlijk waar=neembare** (de z.g.n. „objectieve") **kenmerken** gescheiden en onder=scheiden waren van hun naburen. Ontstaan als afstam=mingsgemeenschappen, vormden zij tegelijkertijd **staatkundige gemeenschappen,** georganiseerd in de volksvergaderingen onder de leiding hunner hertogen of koningen, en gevestigd in een **gesloten woongebied.** De aan iederen stam eigen tongval, die nog niet voor een méér stammen bestrijkend „algemeen beschaafd" was geweken, bestempelde hen tevens tot **taalgemeenschappen,** het aan iederen stam eigen recht tot **rechtsgemeenschappen**; de door iederen stam (naast de in die dagen algemeen vereerde heidensche godheden) vereerde eigen goden en heiligdommen bestempelden hen bovendien tot **godsdienstige gemeenschappen.** Elke stam kenmerkte zich in den aanvang voorts door eenheid van **maatschappelijken opbouw en voortbrengingswijze**: de leden van den eenen legden zich meer toe op jacht en visscherij, die van den anderen op landbouw en veeteelt, terwijl die van een derden een rondtrekkend nomadenbestaan leidden; ook meng=vormen kwamen daarbij natuurlijk voor, maar scherpe sociale tegenstellingen binnen één stam, gevolg eener ver doorgevoerde arbeidsverdeeling, waren in ieder geval uitgesloten. En ten slotte vond de **gemeenschappelijk doorleefde geschiedenis** haar uit=drukking in de zangen en heldendichten, die, dank zij een mondelinge overlevering, aan alle stamgenooten vertrouwd waren, en als het ware het levende zinnebeeld vormden hunner eenheid.
Het verdient opmerking, dat alle **uiterlijk waarneembare** (alle „objectieve") kenmerken, die dienstig zouden kunnen zijn om te bepalen, bij welke groep of stamgemeenschap de enkeling thuis behoort, hier volkomen samenvielen. Het antwoord op de vraag: „wie is Uw koning?" sloot vanzelf het antwoord in op de vragen: „welke is Uw stam?" — „welke is Uw moedertaal?" — „welke is Uw woongebied?" — „welke is Uw recht?" — „welke

zijn Uw goden?" — „welke zijn Uw sociale omstandigheden?" — „welke is Uw geschiedenis?".
Het behoeft niet te verwonderen, dat het samenvallen van al deze reeds **uiterlijk** samenbindende en van buitenstaanders afscheidende kenmerken onder de leden der stamgemeenschap ook een onverbrekelijk **saamhoorigheidsbewustzijn** wakker riep en wakker hield. Niet alleen, dat de „objectieve" natie-bepalende kenmerken onderling elkander volkomen dekten, zij werden op hun beurt door het sterke besef van bijeen te behooren, door den sterken wil om bijeen te blijven, door het z.g.n. **„subjectieve"** natie-bepalende kenmerk der **gezindheid** gedekt.

***

Men kan in het midden laten, of deze in al haar kenmerken, de objectieve zoowel als de subjectieve, onder-scheiden nationes ooit in zóó volkomen vorm geschiedkundige werkelijkheid zijn geweest. Het is slechts onze bedoeling om deze „ideale", ongewikkelde stamgemeenschappen te plaatsen tegenover onze huidige, op het eerste gezicht uiterst verwarde, Westersche samenleving, waarin de verschillende gemeenschappen („Bindungen" gelijk men in het Duitsch zegt), waarvan de enkeling deel uitmaakt: de staatkundige, de taalkundige en cultureele, de godsdienstige, om enkele der belangrijkste te noemen, bijna **nergens** met elkander samenvallen. In de laatste 15 eeuwen hebben diepgaande wijzigingen zich voltrokken in Midden- en West-Europa. Volksverhuizingen, zoowel als de gestadige trek der enkelingen, hebben de bevolking dusdanig vermengd, dat van gesloten **afstammingsgemeenschappen** nergens meer sprake is. Van eeuw tot eeuw wisselt het **staatkundig** gezicht van Europa; men behoeft maar een geschiedkundige atlas door te bladeren om dit te beseffen. Belangrijke **taalverschuivingen** hebben in die eeuwen plaats gehad: de Gallische Kelten werden, op de Bretons na, geromaniseerd, de Iersche en Schotsche Kelten voor een groot deel verengelscht, de ten Oosten van de Elbe wonende Slaven verduitscht. **Sociale tegenstellingen** hebben zich binnen de volksgemeenschappen geopenbaard en de, ieder hun eigen belangen najagende, klassen van kapitalisten en proletariërs tegen elkander opgezet. De overwinning van het Katholicisme eerst, de Hervorming vervolgens hebben **godsdienstige gemeenschappen** in het leven geroepen, die met staatkundige, noch met taalkundige grenzen, met ras noch sociale structuur der bevolking rekening houden. Nergens vallen alle bij de oude stamgemeenschappen aangewezen „objectieve" natie-bepalende kenmerken meer samen. En wat erger is: **hier** lijkt het, of het **ras** bepalend is voor het saamhoorigheidsgevoel, want noch gemeenschappe-

lijke Engelsche taal, noch gemeenschappelijke woonplaats en geschiedenis kunnen de in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika levende negers en blanken tot één zich één voelende Amerikaansche natie tezamensmeden. Maar **ginds** weer schijnt de **godsdienst** het kenmerk, dat de natiën onder-scheidt, zooals bij de Katholieke (Engelsch-sprekende) Ieren en Protestantsche Engelschen in Noord-Ierland het geval is. Terwijl **elders** ten slotte staatkundige eenheid en gemeenschappelijke geschiedenis als beslissend voor het saamhoorigheidsgevoel worden aangevoerd, zooals ten aanzien van de Zwitsersche kantons.... ofschoon dit Zwitsersche saamhoorigheidsgevoel toch onder zeker voorbehoud dient te worden aanvaard, hetgeen tijdens de spanning van den grooten oorlog wel is gebleken.

Het is begrijpelijk, dat met deze en andere voorbeelden vóór oogen, leeraren zijn opgestaan, die betoogen, dat voor de bepaling van wat onder een **natie** is te verstaan, alle z.g.n. „objectieve" kenmerken falen, en alléén het „subjectieve" kenmerk van het **saamhoorigheidsbewustzijn** uitredding geeft. „**Voelen** bepaalde enkelingen zich één groep, één gemeenschap? Is bij hen de **wil** aanwezig om één te zijn en één te blijven? Dan vormen zij een volk, een natie". De omstandigheden, die de enkelingen tot dit saamhoorigheidsbewustzijn, tot dezen wil om bijeen te blijven hebben gebracht, zijn volgens deze leeraars van ondergeschikte beteekenis, daar deze samenbindende omstandigheden volgens hen immers van zeer verschillenden aard kunnen zijn.

Voortgezette overdenking van dit vraagstuk leert, dat deze leer om de gezindheid, den wil der bevolking als doorslaggevende natie-bepalende factor te beschouwen, onhoudbaar is. In de eerste plaats zal blijken, gelijk wij aanstonds hopen aan te toonen, dat het vraagstuk inderdaad niet zóó verward is, als sommigen, onder aanvoering van een aantal uitzonderlijke voorbeelden, zouden willen doen gelooven, en dat er inderdaad onder de verschillende z.g.n. „objectieve" natie-bepalende kenmerken zijn, die met beslistheid als de in den regel doorslaggevende factoren moeten worden aangemerkt. Wanneer dat zoo is, zou de „noodsprong" van de aanhangers der „subjectieve" leerstelling, om bij gebrek aan beter de gezindheid der bevolking tot het voornaamste natiebepalende kenteeken uit te roepen, als overbodig moeten worden gekenschetst. Maar het is noodzakelijk in te zien, dat óók **op zich zelve** de leer der **gezindheid** onaanvaardbaar moet worden genoemd. Onderzoek der feiten leert, dat dit bewustzijn, deze wil van de bevolking in vele gevallen een **fictie** is; onder normale omstandigheden, wanneer geen dwang van buiten af de bevolking tot eensgezind (lichamelijk of geestelijk) verzet tegen de als **anders-geaard** gevoelde belagers aanzet,

zal de meerderheid der bevolking zich van haar gezindheid volstrekt geen rekenschap geven; en ook zijn de gevallen aan-wijsbaar, waarin de omstandigheden, zooals de onophoudelijke wisseling van bewind in grensgebieden, de bevolking hebben afgestompt, zoodat zij eigenlijk zèlf niet recht meer weet wat zij wil: men denke aan de in 1918 ten tweeden male door Frankrijk ingelijfde Duitsch sprekende bewoners van Elzas-Lotharingen; en is, bij het ontbreken eener bewuste gezindheid, een dergelijke bevolking dan natie-loos? En ten slotte zou de consequente toepassing van de „subjectieve" leer er toe moeten leiden, dat het dus van den **wil**, of beter nog van de **gril** van den enkeling zou afhangen om van natie te wisselen. Zoo, als men van kleeding wisselen kan! Dan zou dus die brave Nederlander, dien wij allen kennen, die in zijn vacantie met voorliefde een snoepreisje maakt naar Parijs, al wat Fransch is aanbidt met een aanbiddelijke liefde, en aan elk die het hooren wil verkondigt, dat hij toch liever als elegante Franschman dan als onelegante Nederlander ter wereld had willen komen, dus eigenlijk... een Franschman **zijn**! Een ieder voelt, dat dit dwaasheid is. Wanneer deze naïeve volkgenoot met een dergelijke stoute bewering vóór den dag zou komen, zou men hem onmiddellijk toevoegen: maar **waarop** grondvest ge deze bewering? Hoe tracht ge haar te **rechtvaardigen?** Hebt ge zóólang in Frankrijk gewoond, dat ge als het ware zijt opgegaan in de Fransche samenleving? Beheerscht ge het Fransch zoo onberispelijk; en is het uw dagelijksche omgangstaal geworden? Zijt ge soms al tot Fransch-man genaturaliseerd?

Uit deze tegenwerpingen, die het gezond verstand ons ingeeft, blijkt: dat men in het geval van den enkeling den **eisch** stelt van de **aanwezigheid van objectieve omstandigheden, die den (subjectieven) wil om tot een bepaalde volksgemeenschap te behooren, rechtvaardigen.**

Wat voor den enkeling afzonderlijk geldt, geldt evenéëns voor de enkelingen gezamenlijk. De enkele **wil** om samen één gemeen-schap te vormen is niet voldoende. Er moeten belangrijke objectieve omstandigheden zijn, die dezen wil kunnen recht-vaardigen, en liefst: die dezen wil **blijvend** kunnen rechtvaar-digen. De objectieve samenbindende factoren zijn dus geheel en al **primair,** de wil is slechts **afgeleid, secundair,** door de objec-tieve omstandigheden **in het leven geroepen.** Dit klemt te méér, als men aan de hand van de geschiedenis nagaat, hoe de gezind-heid der bevolkingen iets **vluchtigs** pleegt te zijn, iets dat ongrijpbaar is, en onberekenbaar snel kan wisselen, al naar gelang van omstandigheden. Men behoeft, om een enkel sprekend voorbeeld uit de jongste geschiedenis te nemen, den

feestelijken roes, waarin de Fransche „bevrijders" in November 1918 in den Elzas werden binnengehaald, maar te vergelijken met den wrok tegen denzelfden Franschen „indringer" enkele jaren later, toen deze zich aan de oude Elzasser volks- en taalrechten wilde vergrijpen, een wrok, die voldoende tot uiting kwam in de opzienbarende autonomistenprocessen en de verpletterende nederlaag der Franschgezinde partijen bij verschillende verkiezingen.

Het is, nu zich sinds de inrichting van den Statenbond na den oorlog, tengevolge van de verschillende z.g.n. „minderheden-regelingen" een (zij het ook zeer bescheiden) internationaal **nationaliteitenrecht** aan het ontwikkelen is, in dit verband van beteekenis, dat eveneens het Internationaal Gerechtshof te 's Gravenhage in een uitspraak van 1928 in zake een Duitsch-Poolsch minderhedengeschil heeft aangenomen, dat het bij de vaststelling van het al of niet behooren van den enkeling tot een bepaalde gemeenschap op de objectieve omstandigheden en niet op den wil van de persoon aankomt. Het heet daar: „la question de savoir si une personne appartient à une majorité de race, de langue ou de religion.... est une question de fait et non de pure volonté"[1]).

Dit levert dus geen overwegende moeilijkheden op: voor de bepaling der natie zijn de objectieve omstandigheden van beslissende, en is de subjectieve gezindheid der enkelingen van ondergeschikte beteekenis. Dekken de verschillende onder-scheidende objectieve factoren en de (subjectieve) wil der bevolking elkander gehéél, zooals wij dat bij de oude Germaansche stammen hebben aangenomen, des te beter. Maar voor de gevallen, dat de verschillende objectieve omstandigheden (taalgemeenschap, staatsgemeenschap, godsdienstige gemeenschap, enz.) elkander **niet** dekken, en tengevolge daarvan verwarring is ontstaan in de geesten der enkelingen, is het dringend noodzakelijk na te gaan, **welke** der mogelijkerwijze in aanmerking komende objectieve factoren voor de bepaling der natiën van doorslaggevende beteekenis is te achten. Niet allen immers zullen zij van gelijke beteekenis **kunnen** zijn.

De **gemeenschappelijke afstamming** b.v. schiet als nauwkeurig natie-bepalend kenmerk al reeds ten eenen male te kort. Op zijn hoogst kan men zeggen, dat binnen een bepaald volk, ondanks de overal waarneembare rasmenging, bepaalde op afstamming en erfelijkheid berustende raskenmerken overwégen. Ook den **godsdienst** dienen wij uit te schakelen: de Christelijke kerken,

---

[1]) Zie o.a. het artikel van Prof. J. H. W. Verzijl in het Weekblad van het Recht, 4 Juni 1931, No. 12287.

en eveneens de Islam, zijn, in tegenstelling tot de „nationale" godsdiensten der Oudheid, krachtens oorsprong en roeping universeel. Evenmin geven, in onze eeuw van vèr doorgevoerde arbeidsverdeeling, **sociale tegenstellingen** eenige aanwijzing; deze tegenstellingen immers loopen dwars door de huidige volksgemeenschappen heen, scheppen zelfs bepaalde belangengemeenschappen tusschen het internationale kapitaal ter ééne en het internationale proletariaat ter andere zijde; **zij** zijn dus wel allerminst geschikt om tot de bepaling der natiën bij te dragen. En ten slotte is ook een **gesloten woongebied** voor het bestaan eener natie geen vereischte: denken wij aan de verspreid levende of rondzwervende natiën als de Joden (i.h.b. in Oost-Europa) en de Zigeuners, of de tot ver in Rusland en den Balkan levende Duitsche „Schicksalsminderheiten", afstammelingen der tallooze uit de Duitsche landen derwaarts getrokken boeren.

En hoe staat het eindelijk met de **staatkundige** gemeenschap, met de gemeenschap van **rechtsinstellingen**, met de gemeenschappelijk doorleefde **geschiedenis**? Het moge vreemd klinken, wanneer men zich de onophoudelijke veranderingen van de kaart van Europa in den loop der eeuwen **goed** vóór oogen houdt, maar het is een feit, dat de leer dat de gemeenschappelijk doorleefde staatkundige geschiedenis een uiterst belangrijke, zoo niet de belangrijkste natie-bepalende factor vormt, nog zooveel ernstige aanhangers telt. Niet de enkele staatkundige gemeenschap alléén; dat zou ook tot de zotste consequenties voeren: dan zou men moeten aannemen, dat in 1810 de Nederlandsche natie bij decreet van Napoleon zou zijn „opgeheven" en opgegaan in de Fransche natie, om in 1813 als bij tooverslag weer te verschijnen, het volgende jaar tot zijn dubbelen omvang uit te dijen, en na 1830 uit zijn schoot een vóórdien nog nimmer aanschouwde „Belgische natie" ter wereld te brengen! Dan zou men eveneens moeten aannemen, dat de Indonesische volkeren in Nederlandsch Oost-Indië dank zij den enkelen staatkundigen band met Nederland deel van de Nederlandsche natie zouden zijn gaan uitmaken! Zóóver gaat men meestal niet. En evenmin als in de enkele staatkundige gemeenschap kan een afdoend kenmerk worden gezien in de gemeenschap van rechtsinstellingen, die wel vaak, maar niet steeds met de vorige behoeft samen te vallen. Immers nog thans leven de deelen van den huidigen Poolschen staat voor een groot deel onder de gelding van de wetboeken der staten, waarvan zij vóór 1918 deel hebben uitgemaakt, terwijl ook in Elzas-Lotharingen deelen van het Duitsche recht nog heden ten dage van kracht zijn. De groote tooverspreuk, waarmee men alle tegenstanders tot zwijgen hoopt

te brengen, blijft evenwel: de **gemeenschappelijk doorleefde geschiedenis. Zij** zou inderdaad de natiën kweeken! Niet, dat men deze factor nader pleegt te omschrijven, dat men pleegt aan te geven, hoe **lang** deze geschiedenis „gemeenschappelijk" moet zijn doorleefd, hoe **hecht** de gemeenschap moet zijn geweest, waarbinnen men „geschiedenis heeft gemaakt", hoe **hevig** de gebeurtenissen moeten zijn geweest, die men aldus gezamenlijk over zich heen heeft moeten laten gaan. Het blijft meestal (hoe kan het ook anders) bij vage aanduidingen: lang, hecht, hevig. Maar waarom beschouwt men de inwoners van bepaalde deelen van Rijks-Limburg, die vóór den Franschen tijd tot het bisdom Luik of het Pruisische Opper-Gelder behoorden, en dus nog maar gedurende 120 jaar de „gemeenschappelijke Nederlandsche geschiedenis" (en nog niet eens een zeer hévige geschiedenis!) hebben doorleefd, dan wèl allen ontwijfelbaar als leden der Nederlandsche natie, en beschouwde men in 1915, na meer dan een eeuw van samenleving met Pruisen, Oostenrijk en Rusland de bewoners van Posen, Krakau en Warsjau nog steeds **niet** als leden der Duitsche, „Oostenrijksche" of Russische natie? Terwijl die „gemeenschappelijk" met hun overheerschers „doorleefde geschiedenis" toch als heel wat „grootscher" en „roemrijker" kon worden aangemerkt dan die welke de bewoners van Weerd, Venraai of Gennep te zamen met de Hagenaars of Oldenzalers hadden ondergaan! En waarom, wanneer de „gemeenschappelijk doorleefde geschiedenis" natiën vormt, hebben de Ieren of Tsjechen, die toch eeuwenlang verbonden zijn geweest met Groot-Brittannië en met het Duitsche Rijk, niettemin **nimmer** in den strijd voor hun nationale zelfstandigheid gerust?

Het antwoord kan alléén luiden: óók de gemeenschappelijk doorleefde geschiedenis **op zich zelve** is geen factor die natiën kweekt, is geen kenmerk waaraan de natiën kenbaar zouden zijn. Zij beduidt op zich zelve even véél en even wéinig als de vorige beschreven z.g.n. „objectieve" factoren. Even véél en even wéinig. Op zich zelf is géén der thans genoemde factoren in staat een groep enkelingen tot een natie te vormen. Maar dat mag er niet toe leiden om aan deze genoemde factoren alle belang te **ontzeggen.** Wanneer een volk wat zijn op afstamming en erfelijkheid berustende anthropologische kenmerken, of wat zijn godsdienstige of sociale structuur betreft, een zekere eenheid vertoont, dan is dat des te beter. Woont het op een gesloten gebied, leeft het binnen één staatsgemeenschap, in welke het één gemeenschappelijke geschiedenis heeft ondergaan: dit alles zal aan het saamhoorigheidsbewustzijn slechts ten goede kunnen komen. En omgekeerd kunnen zéér scherpe tegenstellingen in godsdienst of in sociale structuur tusschen twee volksdeelen, in

theorie althans, de volkseenheid wel in gevaar brengen, ten minste wanneer deze tegenstellingen zóó uiterst scherp zijn, dat daardoor een mogelijke samenleving tusschen de beide volksdeelen uitgesloten moet worden geacht. Practische voorbeelden van dergelijke tegenstellingen zijn ons evenwel niet bekend. Het ver uiteenliggen van de woonplaatsen van verschillende deelen van een zelfde volk leidt dikwijls tot de vorming van nieuwe natiën, omdat de volksdeelen tengevolge van den grooten afstand langzamerhand ieder hun eigen wegen gaan. Uit de Europeesche volkplantingen op ver verwijderde kusten hebben zich veelal zelfstandige natiën ontwikkeld: zoo uit de Nederlandsche volkplanting aan de Kaap de Goede Hoop, onder opslurping van elementen van andere Europeesche natiën, de Afrikaansche, uit Engelsche volkplantingen de Amerikaansche natie, terwijl wij op het oogenblik waarschijnlijk de langzame geboorte van nieuwe natiën als de Canadeesche en de Australische meemaken.

Alle genoemde factoren kunnen een reeds aanwezige volkseenheid bevorderen en bevestigen; zij kunnen onder zéér bepaalde omstandigheden de splitsing eener volkseenheid begunstigen; zij zijn dus ongetwijfeld van belang. Maar ieder op zich zelve kunnen zij geen natie scheppen; zelfs niet **te zamen** zijn zij daartoe in staat, wanneer niet nog een andere **allesoverheerschende factor** aanwezig is. De bewoners van Bohemen en Moravië en die van Opper- en Neder-Oostenrijk hebben eeuwenlang in één staatkundige gemeenschap, onder ongeveer dezelfde sociale omstandigheden, onder dezelfde rechtsinstellingen en op één aaneengesloten gebied tezamengeleefd; zij beleden beiden voor het meerendeel één godsdienst; en toch zijn zij ten slotte uiteengegaan. Want tusschen hen stond de door géén der andere factoren te overbruggen tegenstelling in **taal** en **cultuur.** Het zijn de **taal** en de door deze taal gedragen **cultuur,** waarin dit geheimzinnige complex van gemeenschapseigenschappen, dat men de **volkspersoonlijkheid,** het **volkskarakter** pleegt te noemen, in den regel zijn zuiverste uitdrukking vindt.

In den regel. Want er zijn ongetwijfeld uitzonderingen aan te wijzen, gevallen waarin taalgemeenschap en nationale gemeenschap elkander **niet** dekken. Het zijn steeds gevallen, waarin zulke **onoverkomelijke hinderpalen** aan de natievorming in den weg staan, dat zelfs de haast onweerstaanbare samenbindende kracht der taal- en cultuurgemeenschap ze niet vermag te overbruggen. De overgroote afstand, die beide volksdeelen eigen wegen doet gaan, kan één van zulke factoren zijn, wij hebben er op gewezen. Niettemin heeft juist de wereldoorlog ons een

solidariteit der Angelsaksische natiën doen zien, zooals die onder natiën van verschillende taal en cultuur ondenkbaar ware geweest. Geheel hiermee te vergelijken is de solidariteit tusschen de Spanjaarden en de Spaansch-Amerikanen, die op velerlei wijze tot uiting komt, ondanks het feit, dat deze volkplantingen zich indertijd bewust uit de staatkundige gemeenschap met het moederland hebben losgemaakt. Sterker hinderpaal dan de verre afstand kan onoverkomelijke rastegenstelling vormen: wij hebben reeds gewezen op die tusschen negers en blanken in Noord-Amerika; wij zouden nog kunnen wijzen op de vernederlandschte Chineesche en Amboneesche bewoners van Indonesië, die zich van het Nederlandsch als omgangstaal bedienen, maar niettemin daardoor nog geen Nederlanders geworden zijn. Hier is de taalgemeenschap geen uitdrukking eener cultuurgemeenschap; zeer sterk komt dit tot uiting bij de Noordamerikaansche negers, die ondanks de Engelsche taal, waarvan zij zich bedienen, aan een eigen zeer individuëele Amerikaansche negercultuur het aanzijn hebben gegeven, die van een geheel eigen zieleleven, van een geheel eigen volkspersoonlijkheid getuigt (dat deze rastegenstelling alleen een volstrekt onoverkomelijke hinderpaal vormt voor de natievorming, wanneer zij zéér groot is, leert ons het voorbeeld van de Joden, die, zelf immers leden van het blanke ras, bij genoegzame cultureele assimilatie, voldoende in de blanke Westeuropeesche natiën kunnen opgaan). Een andere uitzondering op den regel vormt Ierland: de gemeenschappelijke Engelsche taal (het Iersch is trouwens nog maar sinds 100 jaar door het Engelsch verdrongen!) is niet bij machte geweest de Engelsch sprekende Katholieke bewoners van Ierland en de Engelsch sprekende Protestantsche bewoners van Noord-Ierland en Engeland tot één Britsche natie samen te smeden: de godsdiensttegenstelling valt hier n.l. samen met de scherpe sociale tegenstelling tusschen de oude Keltische overheerschte bevolking en de binnengedrongen Angelsaksische landheeren en kolonisatoren, die aan een deel der overwonnen Kelten hun Angelsaksische taal hebben opgedrongen.

Wij vermelden hier deze uitzonderingen, maar juist om te doen zien, **hoe belangrijk** een tegenstrevende omstandigheid wel moet zijn, wil zij aan de taal- en cultuurgemeenschap haar natiebepalende beteekenis ontnemen. Veeleer dan een verzwakking vormen zij een bevestiging van onze stelling:

dat de gemeenschappelijke taal en de door deze taal gedragen gemeenschappelijke cultuur verreweg de belangrijkste objectieve natiebepalende factor vormen, hetgeen inhoudt: dat zij tegelijkertijd zoowel het belangrijkste **uitingsmiddel** als het belang-

het wezenlijke is het zedelijke karakter
[illegible] habitus

rijkste **vormingsmiddel** (bindmiddel) uitmaken der volkspersoonlijkheid, der natie.
Uitingsmiddel én vormingsmiddel, **schepping** éerst der volkspersoonlijkheid en **mede-schepper** vervolgens der volkspersoonlijkheid: het is goed, op deze beide met elkander in onverbrekelijke wisselwerking staande functies van de gemeenschappelijke taal en cultuur te wijzen. Deze beide functies hebben de gemeenschappelijke taal en de door deze taal gedragen cultuuruitingen met álle cultuuruitingen gemeen. Het is bv. voldoende er aan te herinneren, hoe iedere volkspersoonlijkheid eensdeels zich op haar eigen, typisch „nationale", wijze pleegt **uit te drukken** ook in de overige takken van kunst en beschaving, zoowel in de meer primitieve „volkskunsten" (weefsels, kleederdrachten, houtsnijwerk, bouwtrant van dorpswoningen en -kerken) als ook in de hoogste uitingsvormen van den menschelijken geest: muziek, schilderkunst, beeldhouwkunst, wetenschap; en anderdeels hoe de volkspersoonlijkheid in de eigen cultuuruitingen zich zelve pleegt te herkennen, hoe de in een eeuwenlange traditie overgedragen cultuurgoederen in belangrijke mate bijdragen tot de **vorming** der volkspersoonlijkheid.
Onder alle cultuuruitingen zijn de gemeenschappelijke taal en de in de taal overgeleverde cultuurgoederen de belangrijkste. Waarschijnlijk waren zij dit reeds oudtijds; in ieder geval is hun beteekenis in den loop der eeuwen steeds toegenomen, vooral toen naast het gesproken woord het geschreven woord een immer grootere plaats begon in te nemen in het menschelijk verkeer. Eerst in de laatste jaren zijn de paedagogen, taalpsychologen en sociologen recht gaan beseffen, welk een ingrijpenden invloed het woord, en in het bijzonder het gesproken woord heeft bij de geestelijke vorming van den opgroeienden enkeling. De eerste opgevangen woorden, thuis en op straat, dwingen het kind reeds in een bepaalde richting te denken; ieder woord immers is een complex van gedachten- en gevoelswaarden; in géén twee talen hebben de woorden, die verwante begrippen benoemen, dezelfde gedachten- en gevoelswaarden; en juist in de verschillen openbaren zich dikwijls op de verrassendste wijze de psychologische verschillen tusschen de volkspersoonlijkheden. De Nederlandsche zegswijze „dat valt mee" bv. is in geen enkele andere taal te vertalen. Prof. Besselaar noemt de taal daarom: een uiting van het innerlijkst in den mensch, en het volkskarakter „in de volkstaal in klank gebracht". Onder de jongere taalpsychologen, die vooral op deze beteekenis van de levende taal hebben gewezen, kan de Rostocker Indogermanist **Leo Weisgerber** worden genoemd, die in zijn in 1928 verschenen werk „Muttersprache und Geistesbildung" heeft afgerekend met

de leer, als zou het den mensch mogelijk zijn onafhankelijk van de taal te denken, zich voorstellingen en begrippen te vormen. Integendeel: de moedertaal is in ieder opzicht de wezenlijke voorwaarde voor onze geestelijke ontwikkeling; zij is niet slechts een bemiddelingswerktuig in het geestelijke verkeer, maar zij is veel méér: een kracht die aan onzen geest een bepaalden vorm geeft. Gebruik der taal vóóronderstelt reeds een gevormd zijn van den geest **door deze taal** en **voor deze taal.**

Is het waar, dat de moedertaal van alles overheerschende be=teekenis is voor de vorming van den enkeling, dan volgt daaruit, dat, psychologisch bezien, het de **taalgrenzen** zijn, die (afgezien van enkele boven aangewezen zeer bijzondere tegenstrevende om=standigheden) in de menschelijke samenleving de diepste insnij=dingen vormen, dan mag dus de **taalgemeenschap** met recht genoemd worden: **het cement der volksgemeenschap.** In de taal vindt de volksgemeenschap het fijnst bewerktuigde en gevoeligste instrument tot het uitleven harer **persoonlijkheid,** van al die karaktertrekken, deugden en ondeugden, die haar van andere volkspersoonlijkheden onder=scheiden; in de taal ook vindt zij het middel, om aan de komende geslachten den stempel harer persoonlijkheid op te drukken en, door aldus van geslacht op geslacht haar persoonlijkheid over te leveren, zich zelf in stand te houden.

Terecht is de regeling der „nationale minderheden" van na den oorlog dan ook voornamelijk uitgewerkt als een regeling van **taal**minderheden. Terecht zien de heerschende machten het werk=zaamste middel om een nationale minderheid in de overheer=schende natie te doen opgaan in het opdringen van de **taal** dier meerderheden. Meestal met poover resultaat. Het moge al gelukken de hoogere standen te dwingen hun moedertaal te verzaken, de heffe des volks blijft gewoonlijk aan de aloude overgeleverde taal, die het zuiverste aan het eigen volkskarakter beantwoordt, getrouw. Men kan meestal niet zonder schade voor de eigen persoonlijkheid van de eene taal in de andere over=stappen. Dit geldt voor den enkeling, maar ook voor de volks=persoonlijkheid.

En wat voor de taal geldt, geldt voor al de in de taal over=geleverde cultuurgoederen, van de schat van populaire zins=wendingen, spreekwijzen, volkshumor en volksliederen, tot dien rijkdom aan voortbrengselen van letterkundigen, dichters en denkers. Al deze goederen zijn **schepping** en **mede=schepper** tevens der volkspersoonlijkheid.

Wij kunnen niet beter doen, dan hier de woorden aanhalen die Prof. Dr. Jac. van Ginneken het vorige jaar in de jaarvergade=ring van het Genootschap „Onze Taal" te Amsterdam heeft

gesproken in zijn voordracht „De cultuurschat van de Nederlandsche taal": „De taal is niet alleen vorm van nationalen geestesinhoud, maar is ook inhoud zelf; de taal is niet alleen de majesteitelijke toegangspoort tot de nationale schatkamer, maar tevens de keurhal, waar alle soorten van schatten in hun kostbaarste en meest typische exemplaren vertegenwoordigd zijn. In de wijze toch, waarop een volk zijn taal heeft opgebouwd, woorden en namen uitkoos en daartusschen weer onderlinge verwantschappen stichtte en handhaafde, de vormen afsleep naar het handigst gebruik, de constructies groepeerde naar eigen voorkeur, kortom alle taalmiddelen met zijn geest doordrong; moest het noodzakelijk zijn karakter, zijne denkwijs, zijn geestesrichting toonen, zeker niet minder dan in de manier waarop het den bodem bebouwt, de ambachten beoefent, en steenen tot gebouwen of klanken tot muziek samenvoegde. Ja, de taal is de allerfijnste uitstraling van den nationalen geest, zóó etherisch fijn, dat zij oppervlakkig bezien, een ideale vorm geleek, die de meer stoffelijke emanaties bezielde. En in dezen zin is letterlijk waar het dichterwoord: De Taal is de Ziel der Natie, zij is de Natie zelf".

Een belangrijke omstandigheid, die de waarde der taal- en cultuurgemeenschap als natiebepalende factor zeer doet toenemen, is steeds de ontwikkeling en verbreiding van een „algemeen beschaafd". Deze gaat gewoonlijk gepaard met een sterke verdichting van het geestelijke verkeer, zoodat een aantal verwante volksgroepen, die tot nu toe ieder met hun eigen (zij het ook onderling nauw verwante) streektalen wisten uit te komen, behoefte gaan gevoelen aan een hen allen bindend en overkoepelend „algemeen beschaafd". Zoo kunnen een aantal verwante, maar tot dusver min of meer gescheiden stammen of „nationes" tot één grootere natie versmelten. In den tijd der Romeinen, of zelfs der Merowingen, is het nog niet mogelijk te spreken van een Duitsche of een Nederlandsche natie; men kan slechts spreken van de verschillende Germaansche stammen, uit welke later de Duitsche en Nederlandsche natiën zijn gevormd, en wier talen tot de vorming van de Duitsche en Nederlandsche talen hebben bijgedragen. Practische voorwaarde (en dit wordt wel eens vergeten) voor de aanvaarding door een volksgroep van een „algemeen beschaafd" als inderdaad **eigen, nationale** taal, is de omstandigheid, dat deze algemeen beschaafde taal **wortelt in** de door de volksgroep gebezigde streektaal, zoodat zij door haar **niet** als een **vreemde** taal, maar slechts als een vervorming, een „veredeling" als men wil, van de eigen streektaal wordt gevoeld. De afstand van streektaal tot „algemeen beschaafd" mag vooral niet te groot zijn. Is hij te gróót, dan

hebben wij te doen met **twee** elkander **wezensvreemde** talen: een „heerschende" beschavingstaal, en een „overheerschte" gesproken volkstaal (of groep volkstalen). In dit verband is het volstrekt **niet** van beteekenis, of een in een bepaalde streek door de breede bevolking gesproken taal, door welke omstandigheden dan ook (cultureele achterlijkheid, overheersching door een andere natie), niet door een uit deze taal voortgekomen eigen „algemeen beschaafd" wordt gecompleteerd. Niet op de algemeen gebezigde „beschavingstaal", maar op de door de breede massa gesproken **volkstaal** komt het aan. Een beschavingstaal, die niet **ter plaatse** in een gesproken levende volkstaal wortelt en uit deze haar krachten put, is òf een kunstmatig door de hoogere kringen in stand gehouden overblijfsel eener vroegere beschaving (b.v. het Latijn in de Middeleeuwen) òf import van buiten af (het Fransch in Bretagne). Zoodra de in de breede volksmassa sluimerende cultureele krachten beginnen op te leven en op te streven, zal de tot nu toe overheerschte en door de heerschende klassen geminachte volkstaal haar **eigen** „algemeen beschaafd" ontwikkelen, dat de kunstmatige (overgeleverde of van buiten af ingevoerde) beschavingstaal zal verdringen. Een dusdanige wonderbaarlijke opleving heeft het een eeuw geleden bijkans vergeten Tsjechisch in Bohemen meegemaakt: en thans is het eens zoo verachte Tsjechische „plat" het „algemeen beschaafd" van een bewust heerschersvolk! Niemand weet, of een dergelijke opstanding niet eens nog onder de Bretons of Basken plaats zal vinden. Want het enkele feit van het overheerschen van het Fransch of Spaansch als beschavingstaal maakt de Bretons of Basken met hun rijke levende volkstalen nog geenszins tot leden der Fransche of Spaansche natie!

Voor de bewoners van Fransch-Vlaanderen, met hun oude Vlaamsche streektaal, is er maar één thans bestaande taal die als hun **eigen** „algemeen beschaafd" dienst kan doen: het Nederlandsch. Het Fransch zal deze functie nimmer kunnen vervullen. Het Fransch is volkomen wezensvreemd aan de gesproken Vlaamsche volkstaal. De huidige ongezonde toestand heeft tot gevolg, dat òf de hoogere standen genoopt worden hun eigen Dietsche moedertaal geheel op te geven, en geheel op te gaan in de Fransche samenleving (en dus op den duur in de Fransche natie), òf de enkelingen worden neergedrongen tot dien staat van „tweetaligheid", waarin geen van beide talen meer als voertuig van gedachten- en zieleleven volkomen wordt beheerscht, en die de ergste verminking beteekent van de persoonlijkheid der enkelingen, en bijgevolg der volkspersoonlijkheid.

Daar, waar de gebieden van twee scherp van elkander onder-

scheiden talen (Fransch en Nederlandsch bv.) elkander raken, kan het zeker voorkomen, dat de eene taal (in haar „beschavings-taal") over het gebied van de andere taal (in haar levende streektalen) heengrijpt: hier is de in den bodem wortelende **streektaal beslissend** voor de bepaling der natie. Minder eenvoudig is de zaak daar, waar in een grooter gebied van min of meer verwante streektalen in den loop der geschiedenis **twee,** wel is waar onderscheiden, maar toch verwante cultuurtalen zijn ontstaan. Tusschen de gebieden, van waar uit deze cultuurtalen haar verspreiding zijn begonnen (want elke cultuurtaal is oorspronkelijk de taal geweest van een bepaalde streek, meestal van een streek met sterk cultureel overwicht, zooals de taal van het Ile de France in Frankrijk, en de taal van het Florence van Dante in Italië), kan dan een streek aanwijsbaar zijn, welker bewoners met evenveel recht eigenlijk de éene als de ándere beschavingstaal als de hunne zouden kunnen aanvaarden. Uitgaande van hun eigen levende streektalen, is de afstand tot geen van beide cultuurtalen eigenlijk te gróót. In zulk een geval zal de geschiedkundige ontwikkeling beslissend zijn voor de vraag, welke der beide „algemeen beschaafde" talen in zulk een gebied de overheerschende wordt, en tot welke **taalgemeenschap,** en dus tot welke **natie** de bewoners van een dusdanig „tusschengebied" uiteindelijk zullen gaan behooren. Juist in gevallen als deze blijkt duidelijk de overgroote beteekenis van de taalgemeenschap als natie**vormende** factor. Op het eerste gezicht moge het anders lijken: immers het feit of de éene, dan wel de andere der twee verwante „algemeen beschaafde" talen de overhand verkrijgt, is in gevallen als **deze** vaak afhankelijk van geschiedkundige en staatkundige factoren; men zou dan kunnen meenen, dat het eigenlijk de **staatkunde** of de **gemeenschappelijke geschiedenis** zijn geweest, die hier onmiddellijk natievormend werkzaam zijn geweest. De werking dezer factoren is evenwel slechts middellijk; zij hebben slechts de voorwaarden geschapen, waaronder het aan één der beide „wedijverende" beschavingstalen mogelijk was, zich over een deel van het „tusschengebied" te verbreiden.

Op deze wijze zullen de afgrenzingen tusschen de verwante Romaansche taalgemeenschappen en natiën, als de Italiaansche, de Fransche, de Catalaansche, de Spaansche, de Portugeesche in hun werk zijn gegaan. Op deze wijze eveneens heeft zich de afscheiding voltrokken tusschen de verwante Duitsche en Nederlandsche taal- en volksgemeenschappen. Ofschoon de streektalen van de Nedersassische bewoners van Noord-Duitschland en van de Nederfrankische bewoners van het land van Kleef dichter staan bij het Nederlandsch (met welke taal, evenals met het

Afrikaansch, zij te zamen de groep der „Nederduitsche talen" vormen), staat het Hoogduitsch blijkbaar niet zóóver van hen af, dat de Noord-Duitschers dit Hoogduitsch niet als hun **eigen** „algemeen beschaafd" zouden voelen. De beweging tot het bestudeeren en aankweeken der eigen Nederduitsche volkstaal in Noord-Duitschland, onder het aanbrengen van een grootere eenheid onder de daar thans gesproken streektalen, is niettemin **nergens** gericht op de vorming van een „algemeen beschaafd" ter **verdringing** van het Hoogduitsch als algemeen beschaafde omgangstaal. De Noord-Duitschers, ook zij, die zich naast het Hoogduitsche „algemeen beschaafd" nog van hun eigen Nederduitsche streektaal bedienen, vormen als „Plat-Duitschers" of „Neder-Duitschers" (in engeren zin) niets dan een differentiatie binnen de groote Duitsche taal- en volksgemeenschap. Dat de ontwikkeling daar aldus verloopen is, en niet anders, is het gevolg geweest van de overwinning van het Lutheranisme in Noord-Duitschland en het daarmee gepaard gaande gebruik van Luthers Hoogduitsche bijbelvertaling, waardoor de zich in de 16e eeuw in Noord-Duitschland ontwikkelende Nederduitsche cultuurtaal geen gelegenheid heeft gekregen zich verder te ontplooien.

Het Nederduitsche taalgebied is dientengevolge, voor zoover het de ontwikkeling eener Nederduitsche **beschavingstaal** betreft, sterk westwaarts teruggedrongen, tot in die gebieden, die ten tijde van de Hervorming reeds begonnen waren eigen staatkundige wegen in te slaan.

Hier, waar het Lutheranisme slechts van ondergeschikte beteekenis is geweest, hebben de Nederduitsche streektalen zich weten te handhaven en een **eigen** „algemeen beschaafd" voortgebracht: het **Nederlandsch.** Gelijk de Hoogduitsche „algemeen beschaafde" taal beslissend is geweest voor de consolidatie van een deel (het grootste deel) der Midden-Europa bewonende, onderling allen min of meer verwante, Germaansche stammen tot de Duitsche natie, zoo is de Nederlandsche „algemeen beschaafde" taal beslissend is geweest voor de consolidatie van de westelijkste dier Germaansche stammen tot de Nederlandsche natie. Alleen een brokstuk der aloude „natio Frisica", den stam der Friezen, heeft, ondanks de sterke verbreiding van de Nederlandsche „beschavingstaal" in Friesland, een levende, eigen **Friesche volkstaal** bewaard, die het verlangen der Friezen naar het gebruik dezer taal als eigen Friesche „beschavingstaal" rechtvaardigt.

De stam der Neder-Franken (uitgezonderd de bewoners van het land van Kleef), deelen van den stam der Neder-Sassen (in het Noord-Oosten) en de ontfrieschte deelen van den stam der

Friezen (langs de Westkust en in Groningen) hebben allen het voornamelijk uit Nederfrankische elementen opgebouwde **Nederlandsch** als hun eigen, „nationale" algemeen beschaafde taal aanvaard.

Onze slotsom is:

1. De Nederlandsche natie of volksgemeenschap vindt in Europa in de verspreiding der gesloten Nederlandsche taal- en cultuurgemeenschap, van Duinkerke tot den Dollard, haar hechtste en zuiverste begrenzing;
2. In het Zuiden, waar de scherp van elkander onderscheiden Nederlandsche en Fransche taalgebieden elkander raken, wordt de grens gevormd door de afscheiding tusschen de levende gesproken Nederlandsche en Fransche (Waalsche) streektalen;
3. In het Oosten, tegenover het verwante Hoogduitsch, wordt de grens gevormd door de afscheiding tusschen de Nederlandsche en Hoogduitsche „algemeen beschaafde" talen, welke afscheiding grootendeels met de Nederlandsch-Duitsche staatsgrens samenvalt;
4. In het Noorden vormt de Friesche taalgemeenschap een enclave binnen de gesloten Nederlandsche taalgemeenschap;
5. De eenige Nederlandsche volkplanting buiten Europa die haar Dietsch karakter heeft bewaard, die in Zuid-Afrika, heeft zich tot een zelfstandige natie, de Dietsch-Afrikaansche natie, ontwikkeld;
6. Te groot rasverschil belet, dat Indonesiërs of Chineezen uit Ned.-Indië, of Negers uit de West, zelfs bij de sterkst denkbare assimilatie aan het Nederlandsche cultureele leven, deel van de Nederlandsche volksgemeenschap kunnen uitmaken. Gevallen van bloedmenging van Nederlanders met leden dezer rassen, benevens gevallen van assimilatie van Joden moeten ieder op zich zelve worden beoordeeld.

***

Deze **eenheid der Nederlandsche natie** in Europa, die voornamelijk op de **taal- en cultuurgemeenschap** berust, wordt door een aantal andere objectieve omstandigheden bevorderd en bevestigd. Het **gesloten woongebied** heeft verhinderd, dat (zooals in Zuid-Afrika) een deel onzer volksgemeenschap zich als een afzonderlijke taal- en cultuurgemeenschap en zoo op den duur zich tot een eigen volksgemeenschap is gaan ontwikkelen; aan pogingen om een dergelijke, kunstmatige, splitsing in een „Vlaamsche" en een „Hollandsche" cultuurgemeenschap te bevorderen, heeft het in de 19e eeuw van Belgische zijde niet ontbroken; doch tevergeefs; al deze pogingen, die soms van

zeer kinderlijken aard waren (vasthouden aan spellingsverschillen!) zijn op de kracht der **natuurlijke eenheid** afgestuit. Ons volk vertoont, in Noord zoowel als in Zuid, overeenkomstige volksdeugden en -ondeugden; het kenmerkt zich door een alle belijdenisverscheidenheid overbruggenden uitgesproken christelijken zin. De gemeenschappelijke afstamming maakt, dat de anthropologische samenstelling der Nederlandsche bevolking geen al te groote tegenstellingen vertoont. En ook de sociale structuur is goeddeels dezelfde: een sterk agrarische plattelandsbevolking, met slechts hier en daar nijverheidscentra, en langs de kusten van ouds handelaars en zeevaarders: men denke aan de beteekenis onzer groote havens Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen, Duinkerke als uitvalspoorten voor Midden- en West-Europa.

Tegenover deze argumenten houden alle tegenwerpingen, die de eenheid zouden willen ontkennen, geen stand. Zou de staatkundige scheiding in de 16e eeuw tijdens onze vrijheidsworsteling tegen Spanje bewijzen, dat Noord en Zuid toch eigenlijk niet bijeenbehooren, en voorbeschikt waren uiteen te gaan, zooals Belgische geschiedschrijvers als Pirenne en klein-hollandsche geschiedschrijvers als Fruin willen doen gelooven? Jongere onderzoekingen hebben aangetoond, dat het voornamelijk **strategische** omstandigheden zijn geweest, die het aan het Noorden, liggend achter zijn moerassen en groote rivieren, hebben veroorloofd den strijd vol te houden, terwijl het Zuiden wederom door Parma is overweldigd. Zou de godsdienstige tegenstelling tusschen het Protestantsche Noorden en het Katholieke Zuiden samenwoning tusschen de beide deelen onmogelijk maken, en Hollanders en Vlamingen derhalve voor immer tot twee gescheiden volksgemeenschappen stempelen? In het bovenstaande hebben wij de beteekenis van den godsdienst als natiebepalende factor ontkend; maar bovendien: de grens tusschen het overwegend Protestantsche en het overwegend Katholieke gebied volgt de groote rivieren en niet de huidige Nederlandsch-Belgische staatsgrens; ook thans wonen de Katholieke Noord-Brabanders en Oost-Limburgers binnen den Nederlandschen staat, en leven de Katholieke Rijnlanders en Beieren en de Protestantsche Wurtembergers en Pruisen binnen het éene Duitsche Rijk. Zou de oeconomische belangengemeenschap tusschen Antwerpen en het Luiksche nijverheidsgebied inderdaad Vlamingen en Walen onverbrekelijk op elkander aanwijzen, en, ondanks de diepe nationale tegenstelling tusschen beide groepen, toch het samenwonen van beiden in één Belgisch staatsverband voldoende rechtvaardigen? Oeconomische omstandigheden alléén kunnen nimmer voldoende rechtvaardiging zijn voor een bijeen-

wonen van verschillende natiën (of deelen van natiën) binnen één staatsverband; wat voor Antwerpen en het Luiksche nijverheidsgebied zou gelden, zou ook moeten gelden voor Rotterdam en het Duitsche Ruhrgebied.

Het belangrijkste argument, dat **tegen** de eenheid der Nederlandsche natie wordt aangevoerd is het subjectieve argument, het beroep op het **ontbreken van het saamhoorigheidsgevoel** tusschen Hollanders ter eene en Vlamingen ter andere zijde. Men ontkent dan niet, dat objectief gesproken alle factoren voor de eenheid der Nederlandsche volksgemeenschap pleiten, maar de „geschiedenis", met name de drie eeuwen lange **scheiding** zou de Vlamingen en de Hollanders toch tot twee afzonderlijke volksgemeenschappen hebben bestempeld. Eenigen objectieven rechtvaardigingsgrond voor deze stelling kunnen zij, die zoo spreken niet aanvoeren; in het bijzonder moeten zij toegeven, dat in cultureel opzicht de lange scheiding toch tot geen enkele differentiatie tusschen beide volksgroepen heeft geleid, die van dien aard zou zijn, dat men van „twee nationale culturen" zou kunnen spreken; de verschillen tusschen Vlamingen en Hollanders zijn niet grooter dan die tusschen Limburgers en Groningers, Gelderschen en Zeeuwen, en **geringer** dan die tusschen Beieren en Hannoveranen in Duitschland, of Napolitanen en Milaneezen in Italië.

Zoo blijft dus **uitsluitend** het **subjectieve** argument nog over: Vlamingen en Hollanders zijn nu zoo lang van elkander gescheiden geweest; nu **willen** zij niet meer bij elkander. Voor zoover men zich tot staving van dezen beweerden afkeer van Noord- en Zuid-Nederlanders onderling beroept op de schimpscheuten, die den „man in the street" in den mond bestorven liggen (als: „kaaskoppen!" — „leelijke Belzen!"), kunnen wij aan deze „bewijzen" stilzwijgend voorbijgaan. Dat zijn geen argumenten die hout snijden. Zoo zou men evengoed, met een beroep op wederzijdsche scheld- en vechtpartijen, kunnen volhouden, dat de Amsterdammers en de Haarlemmers, de Bruggenaren en de Gentenaren, de Zwollenaren en de Kampenaren oudtijds verschillende „volksgemeenschappen" hebben uitgemaakt!

Wij hebben boven reeds bij herhaling gewezen op de uiterst betrekkelijke waarde van het „saamhoorigheidsbewustzijn" in geheel het onderhavige vraagstuk. Primair zijn de **objectieve** natiebepalende factoren. Wijzen de objectieve natiebepalende factoren uit, dat een bepaalde groep enkelingen als een natie, een volksgemeenschap moet worden aangemerkt, dan zal een sterk (subjectief) saamhoorigheidsbewustzijn aan de eenheid dezer natie slechts ten goede kunnen komen. Maar het

ontbreken van dit saamhoorigheidsbewustzijn zal, bij de aanwezigheid van de overtuigende objectieve factoren, aan de natie haar eenheid niet kunnen **ontnemen!** Het saamhoorigheidsbewustzijn is dus ten eenen male **secundair.** Wij hebben dit reeds betoogd. Toch is het goed, op de verhouding tusschen (subjectieve) gezindheid en objectieve omstandigheden nog even nader in te gaan.

Iedere enkeling behoort, krachtens geboorte of keuze, tot talrijke groepen of gemeenschappen, die van den meest verscheiden aard kunnen zijn. Onze belangstelling gaat nu het meest naar de groepeeringen, waarvan de mensch deel uitmaakt door omstandigheden buiten zijn wil. Is bij toetreding uit vrijen wil tot een groepeering waartoe men evengoed niet had kunnen toetreden (vereenigingen en genootschappen) de wil primair, dit is niet het geval bij de groepeeringen, waarvan men „zijns ondanks" deel uitmaakt. Toch leert de ervaring, dat het besef, met een aantal andere personen door het lot in dezelfde omstandigheden te zijn geplaatst, onwillekeurig een soort „saamhoorigheidsgevoel" onder deze personen in het leven roept. Er ontstaat een gevoel: „wij hooren bij elkander, want wij hebben gezamenlijk iets gemeen, dat ons van anderen onderscheidt". Men kan om zeer verschillende redenen zijn beroep, of zijn woonplaats uitkiezen, maar wel zelden zal men zijn keuze voornamelijk laten bepalen door de **drang** om met degenen die reeds een bepaald beroep uitoefenen of die reeds in een bepaalde gemeente wonen, één gemeenschap te gaan vormen! Toch, al hebben bij de keuze heel andere motieven gegolden, ontstaat na een zekeren tijd een gevoel van „verbondenheid" met degenen met wie men door het lot is samengebracht. Zulk een gevoel van saamhoorigheid bindt de leden van één familie, de bewoners van één dorp, de lidmaten van één kerkgenootschap, de arbeiders aan één fabriek, de schooljongens uit één klas, de onderwijzers aan één school, de studenten aan één universiteit. Onder de personen onderling kunnen de grootste meeningsverschillen en vijandschappen bestaan, toch hebben zij allen het besef, dat er iets is dat hen bindt, welk besef vooral tot uiting zal komen, als **hun** groep tegenover een **andere,** „wedijverende" groep komt te staan.

Zoo zien wij: **dat steeds en overal objectieve omstandigheden, die een bepaalde groep enkelingen van een andere groep enkelingen onder-scheiden, de neiging hebben, onder de leden van zoo'n groep een gevoel van saamhoorigheid in het leven te roepen.** Met andere woorden: **het objectieve bijeen-behooren richt het subjectieve besef van bijeen te behooren.** Het is goed hier het woord **bijeenhooren** te gebruiken. Het is, alsof er in

de objectieve samenbindende en van anderen onder=scheidende omstandigheden een **norm** besloten ligt, die op het zedelijk bewustzijn van de leden der groep een beroep doet. Zoo iets als een **plicht tot solidariteit** met hen, met wie men door het lot in dezelfde omstandigheden is geplaatst. Wanneeer er werkelijk een dergelijke plicht tot solidariteit bestaat, zou dat door den term **bijeen behooren** zeer gelukkig worden uitgedrukt, omdat deze zoowel vaststelt wat is, als aangeeft wat **moet zijn.** Wij kunnen deze vraag van den zedelijken plicht hier slechts opwerpen, niet beantwoorden; zij raakt de moeilijkste vraagstukken van de betrekkingen tusschen zedelijke normen en groepsleven. Tallooze zijn in het leven van den enkeling de groepen met welke een zeker gevoel van saamhoorigheid hem bindt. Met zijn familieleden, met zijn dorpsgenooten, met zijn beroepsgenooten, met zijn geloofsgenooten. En ook met zijn medestaatsburgers. Ook het samenleven in één staat immers, vooral wanneer het rustig en behagelijk leven is in den staat=van=het=oogenblik, schept een soort van gevoel: „wij hebben het wel goed zoo bij elkaar; laat dat zóó blijven". Maar hoevéél van dit „staatssaamhoorigheidsbewustzijn" is uitsluitend uitvloeisel van de **macht der gewoonte,** van wat men zou kunnen noemen **„de obsessie van den status quo"?** Dit geldt in hooge mate voor het heden, nu de staatsmachinerie veel dieper in ons leven ingrijpt, en wij bij alle menschelijke verrichtingen hoe langer hoe meer te maken krijgen met „de openbare macht", die op alles waarmede zij zich bemoeit, in haar staatsgebied één gelijkvormigen stempel drukt. Dat geeft, van den **buitenkant** bezien, aan het leven in den eenen staat een andere „afwerking" dan aan dat in den anderen staat. Vooral reizigers, die zich tot vluchtige reizen over hun staatsgrenzen plegen te bepalen, laten zich door zulke **uiterlijkheden** in de war brengen. Wanneer de stationschefs andere petten dragen dan „thuis", dan mag dat aan den oppervlakkigen bezoeker een gevoel van „vreemdheid" geven, zulke dingen raken toch allerminst de **wezenlijke** trekken van het volkskarakter. Dit blijkt, zoodra men zich de moeite van een **grondige kennismaking** met verschillende, door de geschiedenis staatkundig uiteengerukte, volksdeelen getroost. Dàn speurt men, ònder wat oppervlakkig gezien scheidt, **al wat wezenlijk bindt**; dàn wint het **besef van de natuurlijke eenheid** het van de berusting in de onnatuurlijke gescheidenheid.

Wij hebben er op gewezen, hoe alle mogelijke uitwendige factoren een zeker saamhoorigheidsbewustzijn kunnen wakker roepen. De waarde dezer groepsgevoelens zal natuurlijk onderling sterk verschillend zijn, zooals ook de objectieve omstandigheden, die deze subjectieve saamhoorigheidsgevoelens in het

leven hebben geroepen, zeer uiteen kunnen loopen, in waarde, in sterkte, in duur. Dat komt pas tot uiting, wanneer de belangen van twee groepen, waarmede de enkeling zich verbonden gevoelt, met elkander in botsing komen. De enkeling moet dan een keuze doen. Hij kan niet beide groepen tegelijk dienen. Wanneer hij een sterk zedelijk voelende persoonlijkheid is, dan zal hij zijn keuze moeten stellen op die groep, met welke hem de **natuurlijkste** banden binden. Als de botsing gaat tusschen natie en staat, dan zal hij de **natie** kiezen. Want met de natie, met de taal- en cultuurgemeenschap is hij verbonden door heel zijn gedachten- en gevoelsleven, door heel zijn persoonlijkheid. Niet alzoo met den staat. De staat moge zich heden ten dage nog zoovele bevoegdheden aanmatigen, hij blijft een vergankelijk product, vergankelijk in inhoud en macht, vergankelijk ook in zijn afgrenzing. Wie dit zou willen ontkennen, moet zich de staatkundige ontwikkeling van Europa gedurende de laatste 10 eeuwen goed vóór oogen halen, niet alleen wat de veranderingen in den inhoud van het staatsbegrip, maar ook en vooral wat de wijzigingen der staatsgrenzen betreft! Tegenover deze onbestendigheid van het staatsbestel vormen de natiën de waarlijk **blijvende** momenten. Niet dat de natiën eeuwig zouden zijn; niets is eeuwig op aarde; ook de natiën kennen geboorte en ondergang; maar wel vormen de nationale afscheidingen, de grenzen tusschen de taal- en cultuurgemeenschappen dus, zoowel de **diepst insnijdende** als de **meest duurzame** afscheidingen die de menschelijke samenleving onderverdeelen.

Zulke diep insnijdende en duurzame afscheidingen zullen **op den duur onvermijdelijk** onder de door haar afgescheiden groepen een sterk saamhoorigheidsbewustzijn wakker moeten roepen. Vooral bij het voortschrijden der beschaving, wanneer de cultuurgoederen door onderwijs, dagbladwezen, draadloozen omroep gemeengoed beginnen te worden van de breede volksmassa, moeten de taal- en cultuurgemeenschappen **van allesoverheerschende beteekenis** worden bij de organisatie der menschheid. **Deze ontwikkeling is thans in vollen gang.** De negentiende eeuw, de eeuw, die de breede volksmassa tot bewustzijn heeft gebracht, heeft tevens de cultureele nationale gemeenschappen tot sterk bewustzijn gewekt. De eeuw van de verlichting en van de ontwikkeling der democratie is tevens de eeuw geweest van den toomeloozen drang der nationale gemeenschappen tot zelfbepaling: tot **vrijheid** uit overheersching, tot **eenheid** uit versplintering. Want het objectieve tezamen-behooren **richt** het saamhoorigheids**bewustzijn;** en dit saamhoorigheids**besef,** eenmaal tot voldoende kracht gerijpt onder de meest bewust levende zonen der volksgemeenschap, **richt** de in de

staten gegeven **organisatie** der menschelijke samenleving. Daartegen baat het niet, zich, uit angst voor den drang der ontwikkeling, vast te klampen aan de vertrouwdheid van den status quo! Het „alle verandering is nog geen verbetering" is de wijsheid der weifelmoedigen en lafhartigen; maar de geschiedenis drijft met hen den spot! De vrijheidsoorlogen der Grieken en andere Balkanvolkeren, de eenwording van Italië en het Duitsche Rijk, de opstanding van Tsjechen, Polen en Ieren, Finnen en Catalanen: het zijn alles even zoovele uitingen van het niet te breidelen verlangen der nationale gemeenschappen naar nationale zelfverwezenlijking.

En de Nederlandsche natie? Zij leeft versplinterd over drie staatsgebieden: Nederland, België, Frankrijk. Zou men nog vol kunnen houden, dat het, **thans** (helaas!) nog onvoldoende, besef van saamhoorigheid onder de Fransche Nederlanders, Belgische Nederlanders en Rijks-Nederlanders als argument zou kunnen worden gebezigd **tegen** de leer van de eenheid der Nederlandsche natie? Immers neen. Het feit, dat **thans** dit bewustzijn van saamhoorigheid onder Noord-Nederlanders ter eene en Zuid-Nederlanders ter andere zijde nog onvoldoende is ontwikkeld, bewijst volstrekt niet, dat het er nooit zal komen. En dat het wél zal komen: daarvoor pleit de geheele ontwikkeling van de nationale gedachte in de negentiende en het eerste derde der twintigste eeuw. Dat ten slotte de saamhoorigheid, die door de **natuur** gegeven is, het zal winnen van een zeker staatssaamhoorigheidsgevoel, dat tijdelijk en van voorbijgaanden aard is, zooals de staatsvormingen zelve tijdelijk en van voorbijgaanden aard zijn tegenover het meer blijvende leven der volkeren, ligt in den aard der dingen.

Wanneer dit geheel-Nederlandsche saamhoorigheidsbewustzijn thans nog onvoldoende ontwikkeld is, is het de taak van **ons,** Nederlandsch-bewuste volkgenooten, om dit saamhoorigheidsgevoel **mede te helpen opwekken.**

En tevens doet het hier betoogde ons een richtsnoer aan de hand, om na te gaan in hoeverre de in den aanhef vermelde, **zich nationaal noemende** bewegingen en groepeeringen **in nationaal opzicht** den toets der critiek kunnen doorstaan. Allen **noemen** zich „nationaal". Slechts weinigen **zijn** het.

Slechts **die** groepeeringen hebben recht op den eeretitel „NATIONAAL", die zich op den grondslag van de eenheid der **geheele** Nederlandsche natie plaatsen. Over alle staatkundige verscheurdheid heen. Een **deel** der natie, ook al leeft het toevallig in een afzonderlijk staatsverband, kan **nimmer** de natie **zelve** zijn. En nu zien wij heden ten dage een zekere voorkeur voor het praedicaat „nationaal" juist bij groepeeringen, die zich

bewust plaatsen op den grondslag van den bestaanden Nederlandschen **staat,** ja op dezen staat àl haar belangstelling concentreeren, luide roepen om de versterking van het **„gezag"** van dezen staat, alsof met de enkele verschijning van den „sterken man" alle nooden onzer volksgemeenschap gelenigd zouden zijn! De dwazen. Zij hebben het zéér druk over de „belangen der **natie",** over hun **„nationale** gevoelens" en hun „vurig **nationalisme",** dat **„eenheid (?!) boven verdeeldheid"** stelt; maar zij schermen met begrippen, welker draagwijdte zij volstrekt niet blijken te beseffen. Kinderen zijn het, die zich in verrukking vergapen aan de mystieke macht van eenige spreuken die voor hen **zonder zin** moeten zijn, omdat haar **ware zin** hun ten eenen male blijkt te ontgaan. Om te beginnen stellen zij het **tijdelijke,** de **staatsgemeenschap,** in de plaats van het **wezenlijke,** de **volksgemeenschap.** Zij verheffen, wat **middel** moet blijven (den staat), tot **doel.** Maar erger is, dat zij in hun blinde staatsverafgoding alle Nederlandsche volkgenooten, die buiten den voor het oogenblik bestaanden Nederlandschen staat leven, bij voorbaat van hun werking uitsluiten, dat zij dus **bewust** de **bestendiging** van de **verminking** der Nederlandsche natie **willen!** Dat is ANTI-NATIONAAL. Bedienen zij zich van de goedklinkende en wervende leuze „nationaal" uit **onwetendheid** of... om met haar hulp beter **andere** belangen te kunnen behartigen...?
In ieder geval: tegenover dit **valsche „nationalisme"** kunnen wij slechts plaatsen: het NATIONALISME, dat gericht is op de vereeniging en verheffing der **gansche** volksgemeenschap.
Ook onze **Nederlandsche** natie heeft een recht op vrije en ongescheiden zelfverwezenlijking.
Naar den Nederlandschen volksstaat! zij onze leuze.

Trouwdietsch altijd.

